

Vad Magyarország – A vizek birodalma

Műfaj: magyar-német természetfilm

Rendező: Török Zoltán

Zeneszerző: Kolja Erdmann

Operatőr: Jan Henriksson, Mosonyi Szabolcs, Török Zoltán

Narrátor: Kulka János

Producer: Török Zoltán

Vágó: Hargittai László

Hang: Ola Eliasson, Thomas Weichler

Játékidő: 52"

Gyártási év: 2011

Egész estés természetfilm Magyarország tájairól, állatvilágáról és természethez kötődő hagyományairól, látványos képekkel, szépséges zenével, Kulka János narrációjával. A magyar-német koprodukcióban készült egyórás természetfilm lenyűgöző képi világával és sodró történetével méltón jeleníti meg Magyarország tájait, állatvilágát és természethez kötődő hagyományait. A négy évszakon átívelő, több mint húsz hazai helyszínen forgatott film évtizedek óta az első, hazánk vadvilágát átfogóan bemutató produkció.

A történet visszatérő karaktere egy vidra és egy rétisas család. Az ő történetükön keresztül lehet megismerni a Kárpát-medence vizes élőhelyein előforduló állatokat, és azok ritkán látott viselkedéseit. A filmben feltűnnek többek között szarvasok, szürkemarhák, balinok, harcsák, gyurgyalagok, dolmányos varjak, és olyan helyszínek, mint a Tisza holtágai, a Duna és mellékfolyói, a Hortobágy, a Balaton, vagy a Gemenci-erdő. Ezen ártéri erdőkhez kötődő állatok egy évét mutatja be a film, téltől télég. Az állatok mellett természethez közel élő emberek – halászok, vitorlások és gulyáslegények – élete is nyomon követhető a filmben.

A forgatás másfél éven keresztül zajlott, összesen 20 helyszínen, öt kamerával. A stáb 234 napot töltött a forgatással, ez idő alatt összesen 53 625 kilométert utazva. Többször megpróbálták sakálok is filmre venni, azonban próbálkozásaik nem jártak sok sikerrel, mindössze egy ilyen jelenet látható. A filmben feltűnnek a rendező családtagjai is, így a nyitójelenetben édesapja látható, ahogy gulyást főz, a balatoni fürdőzők között pedig ott van a kislánya is. A sasok filmezéséhez használt kameratartó dobozt már egy évvel a forgatások kezdete előtt rögzítették egy közeli fán, hogy azok megszokják az ottlétét. A felvételek 20 méteres magasságból készültek. A *Vad Magyarország* stábjába rögzítette a világon először a balinok árral szembeni vándorlását, valamint a gyurgyalagok „fejessugrását” is, amire a szakemberek eddig nem tudtak magyarázatot adni.

A filmet a Norddeutscher Rundfunk rendelte meg, de később bajor, osztrák és francia támogatókra is szert tett. Utólagosan a Nemzeti Kulturális Alap és a Gemenc Zrt. is támogatta.

A film fantasztikus sikereket ért el ezidáig is: a természetfilmes „Oscar-díjra” jelölték, 20 fesztiváldíjjal jutalmazták és a mozikban - a műfajában - minden eddiginél nagyobb nézőszámmal vetítették.

Díjak:

2011 – 42. Magyar Filmszemle – Legjobb ismeretterjesztő film

2011 – Pusztaszeri Országos Természetfilm-fesztivál – Fődíj

2011 – Nemzetközi Tudományos Film Fesztivál, Szolnok – Díj a vágásért

2011 – Román-Magyar Dokumentumfilm fesztivál – Legjobb operatőr

2011 – Vertical Film Festival, Oroszország – Legjobb természetfilm

2011 – Puchalski Nature Film, Lengyelország – Legjobb operatőr

2011 – Ekotop Nemzetközi Film Fesztivál, Szlovákia – Fődíj

2011 – FIFAD, Svájc – A legjobb élőhelyről szóló film díja
2011 – Jackson Hole Wildlife Film Festival, USA – A legjobb élőhelyről szóló film díja
2011 – Wildlife Film Festival, Japán – Legjobb ismeretterjesztő film
2011 – Water, Sea, Oceans Film Festival, Csehország – Fődíj
2011 – Naturvision, Németország – Legjobb operatőri munka
2011 – Matsalu Film Fesztivál, Észtország – Legjobb természetfilm
2011 – Agrofilm, Szlovákia – A legjobb ismeretterjesztő film díja
2011 – Ménigoute Film Fesztivál, Franciaország – Prix Paysages
2011 – Save And Preserve, Oroszország – Legjobb operatőr díja
2011 – It's Up To You Too Film Fesztivál, Csehország – Fődíj
2011 – Sondrio, Olaszország – Európai élőhelyet bemutató legjobb film
2012 – GreenVision Ecological Film Festival, Oroszország – Fődíj
2012 – Award for the Cinematography, Nature Namur Fesztivál, Belgium – Prix de l'Image díj
2013 – Waga Brothers Nemzetközi Természetfilm Fesztivál, Lengyelország – Fődíj

Korhatárra való tekintet nélkül megtekinthető.

Életrajzok

Török Zoltán (Szentendre, 1972. –)

Szentendrén született 1972-ben. Természetbúvár hajlamait nem a szüleitől örökölte. Édesanyja bölcsődében dolgozott, édesapja a helyi papírgyárban. Tizenöt éves gimnazistaként első kisfilmjét biciklikákról forgatta. Érettségi után az ELTE földrajz–biológia szakára felvételizett sikeresen, mellette filmezni tanult. Pályáját a Magyar Televíziónál kezdte, idővel őt bízták meg az *Árkon-bokron* című ifjúsági ismeretterjesztő sorozat szerkesztésével. Az epizódok hazánk legszebb tájait, élővilágát mutatták be a fiataloknak. Nagy sikere volt, de ő úgy érezte: az MTV-ben nincs lehetősége a szakmai továbblépésre. Munkáit rendszeresen küldözte külföldi tévécsatornáknak, levélben kérve őket: bárhol, bármit elvállalna, csak részt vehessen tévés expedíciókon. Egy svéd filmgyártó cég felfigyelt rá. Éppen nemzetközi stábot indítottak Kamcsatkára rókákról forgatni. Török asszisztensként velük tarthatott. Annyira elégedettek voltak vele, hogy később operatóri, rendezői feladatokkal is megbízták. A magyar természetfilmes a forró égőtől a sarkvidékekig bejárta a világot. Mindenütt azt kutatta, ami turistaszemmel nem látható. A legtöbb időt Izlandon és Szibériában töltötte, megörökítette a rénszarvasok, fókák, bálnák titokzatos életét, de dokumentálta az extrém turizmus új örületeit is. Közben elvégezte a Discovery Campus Masterschoolt. Hollywoodi forgatókönyvírók oktatták: a természetfilm akkor jó, ha nemcsak száraz tényekkel bombázza a nézőt, hanem történetet mesél. Mert az állatok világa is teli drámával, tragédiával, humorral, könnyfakasztó tanulságokkal. És a katarzis sem marad el.

Török Zoltán műveit legalább félszáz nemzetközi természetfilmes fesztiválra benevezték. Ritkán jött haza díj nélkül. Ám világsikereiről a hazai sajtó elvéve számolt be, és az itteni televízióktól egyetlen megrendelést sem kapott. Pedig magyar témákat is feldolgozott a rendező. 2001-ben a tiszai ciánszennyeződésről forgatott a svéd állami televízió megbízásából. Számos európai tévécsatorna főműsoridőben mutatta be a *Mérges folyót*. Az MTV öt évvel később vette át és vetítette le az anyagot. Szintén külföldi támogatással készült a *Vidrasors* 2008-ban. Viki, a kölyökvidra meghódította a kinti tévécsatornákat. Itthon csak a Duna TV adta főműsoridőben a produkciót.

Török Zoltán filmjeit a nemzetközi piacra készíti, és már sok éve a svédországi Uppsalában él családjával, helyesebben mondva, jelenleg ez a székhelye, ugyanis sokszor éveket tölt aktuális filmjének forgatási helyszínén. Legtöbbször talán a 2011-es *Vad Magyarország* filmje kapcsán ismerhetik, azt viszont kevesebben tudják, hogy a National Geographic-nak is készített már filmet.

Filmjei:

2021. *Vadlovak - Hortobágyi mese* - rendező, forgatókönyvíró, producer, operatőr (magyar-német-osztrák-svéd dokumentumfilm, 91 perc, 2021)

2019. *A fehér szarvas* - alapötlet szerző, rendező (65 perc, 2019)

2017. *Lemming - A messzi észak aprócska ura* - rendező, operatőr (magyar-német ismeretterjesztő film, 50 perc, 2017)

2011. *Vad Magyarország - A vizek birodalma* - rendező, producer, operatőr (magyar-német természetfilm, 52 perc, 2011)

2008. *Izland, a hasadó sziget* - rendező, operatőr, vágó, ötlet (magyar ismeretterjesztő film, 50 perc, 2008)

2007. *Vidrasors* - rendező, forgatókönyvíró (magyar természetfilm, 51 perc, 2007)

2006. *Grönland - élet a vikingek földjén* - operatőr (angol természetfilm, 49 perc, 2006)

2004. *Termiklovagok* - rendező, operatőr (magyar dokumentumfilm, 52 perc, 2004)

2004. *A rénszarvas harmóniája* - operatőr (svéd dokumentumfilm, 2004)

2004. *A jávorszarvas és az ember* - operatőr (svéd dokumentumfilm, 2004)

2001. *Cián Blues* - rendező, forgatókönyvíró, operatőr (magyar dokumentumfilm, 28 perc, 2001)

2001. *A mérges folyó* - rendező (svéd dokumentumfilm, 28 perc, 2001)

Jan Henriksson

finn származású operatőr

Jan Henriksson Skandinávia egyik legkeresettebb természetfilmes operatőre, aki végtelen órákat, sőt napokat képes eltölteni apró rejtekében a vadonban. Soha nem látott képsorokkal tér vissza megfigyeléseiből. Részt vett számos csúcskategóriás természetrajzi produkcióban, köztük néhány mérföldkőnek számító vadvilággal foglalkozó sorozatban is, amik nemzetközitévécatornák számára készültek.

A vadon élő állatok filmezése mellett Jan elkötelezett művész. Amikor eleget lesz az északi télből, a tenerifei házába szökik, és csodálatos szobrokat készít... és talán nem kell említeni, hogy mindegyik az állatokról szól!

Hargittai László

(Budapest, 1971. május 4.-)

Balázs Béla-díjas vágó, rendező, színész

Hargittai László vagy, ahogy a legtöbbször hívják Pamacs, több mint 50 hazai alkotás vágójaként ismert a magyar filmes szakmában. A mozgókép területén kifejtett kiemelkedő alkotó tevékenység elismerésére létrehozott Balázs Béla-díjat olyan filmek vágásával érdemelte ki, mint pl. *A fehér szarvas* (2019), *Apró mesék* (2019), *Örök tél* (2018), *Tititá* (2015), *A berni követ* (2014), *Puskás Hungary* (2009) vagy épp a *Márió, a varázsló* (2007). Külföldi superprodukciókban is számítanak a szakértelmére, lásd *Dűne* (2021), *Szárnyas Fejvadász 2049* (2017) vagy a *Die Hard – Drágább, mint az életed* (2013).

Kulka János Tamás

(Budapest, 1958. november 11.–)

Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész,
érdemes és kiváló művész,
a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja

Gyerekszínészként, a Szegedi Nemzeti Színházban három alkalommal (*III. Richárd, Édes fiaim, János király*) is szerepet kapott, Komor István rendezéseiben. A gimnáziumot a szegedi Ságvári Endre Gimnáziumban végezte. Eredetileg bölcsész akart lenni, de egy véletlen folytán a Színház- és Filmművészeti Főiskolán kötött ki: „Amikor kiderült, hogy Szegeden, ahol a családunk élt, abban az évben nem indul angol–francia szak, ahová menni szerettem volna [...] nem akartam Szegeden maradni. És miután gőzöm se volt róla, mihez kezdjek, kapóra jött a Polák Tücsi nevű osztálytársam ötlete, hogy menjünk el felvételizni a Színművészetre. Jó bulinak tűnt az egész, semmi többnek.”

A főiskolán Kazimir Károly volt az osztályfőnöke, s többek közt Balogh Erika, Bubik István, Forgács Péter, Incze József, Kubik Anna és Lang Györgyi voltak az osztálytársai. 1981-ben végzett, majd a Pécsi Nemzeti Színházhoz szerződött, ahol Schiller *Haramiák* című művében debütált, Franz Moor szerepében. Bár Vámos László, a Várszínház főrendezője szerződtette volna, maradt a Szegvári Menyhért vezette pécsi színházban, ahol minden színházi műfajban kipróbálhatta magát. 1985-ben a kaposvári Csiky Gergely Színházba szerződött. A Babarczy László vezette színház ekkoriban élte fénykorát, olyan társulattal, amelynek tagja volt többek közt Csákányi Eszter, Lázár Kati, Máté Gábor, Molnár Piroska, Jordán Tamás, s itt rendezett az igazgatón kívül Ács János, Ascher Tamás, Gazdag Gyula, Gothár Péter is. Ezekben az években kapta első szakmai elismeréseit (Színikritikusok díja, Jászai-díj).

Szakmailag is nagyra tartott színpadi alakításai ellenére – vidéki színészként – az első magyar televíziós szappanopera, a *Szomszédok* Mágenheim Ádámja révén lett országosan ismert. A népszerű sorozatban az első adástól (1987 februárjától) szerepelt, 12 éven át. Bálint András hívására 1993-tól a Radnóti Miklós Színház tagja lett Budapesten, s Valló Péter, Zsótér Sándor, Gothár Péter rendezőkkel dolgozott. Ekkoriban játszotta el Franciaországban Nyizsinszkij szerepét is franciául Jeles András *Szerbusz, Tolsztoj* című kamaradarabjában.

2003-tól a Nemzeti Színház tagja, ahová Jordán Tamás igazgatása alatt került. 2013-ban nem újította meg a szerződését; április 27-én – vendégként – Ibsen *A nép ellensége* című drámájában mutatkozott be a Budapesti Katona József Színház közönségének. A bemutató után néhány nappal a Petőfi Sándor utcai teátrumhoz szerződött.

A Katona József Színház tagja volt 2018-ig. 2016-ban stroke-ot kapott, ami után 2018 májusában bejelentette, hogy visszavonul a színészetől, azonban meggondolta magát, és 2019 januárjában egy szöveg nélküli szerepben színpadra állt. Állapota a vártnál jobban javult, így ugyanebben a hónapban egy tévéreklámhoz adta a hangját, illetve azt is bejelentették, hogy márciusban, Csehov *Csereznyészkertjében* immár egy szöveges szerepet is elvállal.

A Katona József Színház tagja volt 2018-ig. 2016-ban stroke-ot kapott, ami után 2018 májusában bejelentette, hogy visszavonul a színészetől, azonban meggondolta magát, és 2019 januárjában egy szöveg nélküli szerepben színpadra állt. Állapota a vártnál jobban javult, így ugyanebben a hónapban egy tévéreklámhoz adta a hangját, illetve azt is bejelentették, hogy márciusban, Csehov *Csereznyészkertjében* immár egy szöveges szerepet is elvállal.

A Katona József Színház tagja volt 2018-ig. 2016-ban stroke-ot kapott, ami után 2018 májusában bejelentette, hogy visszavonul a színészetől, azonban meggondolta magát, és 2019 januárjában egy szöveg nélküli szerepben színpadra állt. Állapota a vártnál jobban javult, így ugyanebben a hónapban egy tévéreklámhoz adta a hangját, illetve azt is bejelentették, hogy márciusban, Csehov *Csereznyészkertjében* immár egy szöveges szerepet is elvállal.

Díjai, kitüntetései:

- VII. Országos Színházi Találkozó – A legjobb férfi epizódszereplő (1988)
- Színikritikusok Díja – A legjobb epizódszereplő (1988)
- Jászai Mari-díj (1989)
- EMeRTon-díj (1994)
- Erzsébet-díj (1994)
- Greguss-díj (1994)
- XIV. Országos Színházi Találkozó – A legjobb férfi főszereplő díja (1995)
- Színikritikusok Díja – A legjobb férfialakítás (1995)
- Érdemes művész (1996)
- Kiváló művész (2003)

- Súgó Csiga díj (2005)
- Gábor Miklós-díj (2005)
- Színikritikusok Díja – A legjobb férfi főszereplő (2005)
- Örökös tag a Halhatatlanok Társulatában (2006)
- Kossuth-díj (2006)
- Pro Urbe Budapest díj (2007)
- Páger Antal-színészdíj (2009)
- Színikritikusok Díja – A legjobb férfi epizódszereplő (2011)
- Radnóti Miklós antirasszista díj (2012)
- New York-i Gotham Screen Nemzetközi Filmfesztivál – legjobb férfi alakítás díja (2012)
- Los Angeles-i Magyar Filmfesztivál – legjobb színész (2012)
- Arany Medál díj – Az év színésze (2013)
- Ipolyság díszpolgára (2014)
- Kék Szikra díj (2015)
- Magyar Filmdíj – legjobb férfi mellékszereplő (2016)
- MSZP Közéleti-díj (2016)
- Tiburon Nemzetközi Filmfesztivál – Legjobb férfiszínész díja (Félvilág) (2016)
- Hazám-díj (2019)

Filmjei:

• <i>Cserepek</i> (1980)	• <i>Világszám!</i> (2004)
• <i>Hajnali háztetők</i> (1986)	• <i>A Herceg haladéka</i> (2006)
• <i>Kaméliás hölgy</i> (1987)	• <i>Metamorfózis</i> (2006)
• <i>Miss Arizona</i> (1987)	• <i>Kaméleon</i> (2008)
• <i>A napfény íze</i> (1999)	• <i>A vizsga</i> (2010/2011)
• <i>Max</i> (2002)	• <i>Argo 2.</i> (2014)
• <i>Az utolsó blues</i> (2002)	• <i>Swing</i> (2014)
• <i>Papsajt</i> (2002)	• <i>Félvilág</i> (2015)
• <i>Apám beajulna</i> (2003)	• <i>Halj már meg!</i> (2016)
• <i>Kontroll</i> (2003)	• <i>Budapest Noir</i> (2017)
• <i>A temetetlen halott</i> (2004)	• <i>X – A rendszerből törölve</i> (2018)
• <i>Mix</i> (2004)	• <i>Napszállta</i> (2018)

Érdekességek, kulisszatitkok

Tudtad-e?

- A négyfős filmes csapat 5 kamerával, 20 helyszínen, 234 forgatási nap alatt, összesen 53 625 kilométert utazva, 11 hónap utómunkával közel 300 órányi anyagot készített Magyarország vizes élőhelyeiről, a „magyar vadonról”, egy német televíziós társaság megbízásából és támogatásával.
- A vidra fokozottan védett ragadozó állat. Testhossza 70-80 cm, farokhossza: 40 cm, testtömege 8-15 kg (hím), 5-8 kg (nőstény). Legjelentősebb élőhelyei a halastavak és a halastórendszerek, mert ezekben általában egész éven keresztül táplálék áll rendelkezésre. A vidrát a szabad természetben ritkán lehet látni, mert a Kárpát-medencében szinte kizárólag éjszakai életet él. Az ujjai közötti úszóhártyák és áramvonalas teste egyaránt a gyors úszást segíti elő.
- A kifejlett vidráknak kevés természetes ellensége van Magyarországon: a róka mellett a kóbor kutyák jelenthetnek számára veszélyt. Jövője mégsem tekinthető biztosítottnak, hiszen amíg a halastavi (vélt és valós) vidrakárok miatti illegális vadászatát nem sikerül felszámolni, addig a vizes élőhelyek

természetes vagy természetközeli állapotának megőrzése, illetve helyreállítása sem lehet önmagában a siker kulcsa.

- Fekete István *Lutra* című regényéből egy nagyszerű film készült 1985-ben. Lutra, a szép, nagy vidra, vadászással, halászással tölti idejét. Miklós, a hivatásos vadász a vidra miatt sok szemrehányást megugratást kap, de a ravasz Lutra mindig kicsúszik Miklós kezei közül. Egyik reggel a fiatalember azt találja mondani, hogy addig nem nőszül meg, amíg az óriásvidrát puszkavégre nem kapja. Ez pedig nagy szó, mert titokban fülig szerelmes a vízimolnár szőke lányába, Eszterbe...
- A rétisas a legnagyobb európai sas. Kontinensünk állománya élőhelyeinek elvesztése és a mérgezések miatt a '70-es években kritikus pontot ért el. Hazai populációja szerencsére folyamatosan nő. A rétisas a zavarásra és a környezet állapotára érzékeny faj, védelme ezért a magyar természetvédelem kiemelt feladata.
- A rétisas nagytermetű madár, ezért úgy választja a hatalmas fészkének (2 méter széles) otthont adó fát, hogy megfelelő beszállófolyosót találjon. Tél közepén már megkezdte fészke tatarozását, februárban pedig sokszor már tojásain ül. Fészekalja 1-3 tojásból áll. A fiókák 40 nap kotlás után kelnek ki, a költés alatt a hím eteti párját. Amíg kicsik a fiókák, valamelyik szülő mindig őrzi őket. Három hónapig maradnak a fészkekben. Táplálékában a vízimadarak, kisméltosok és halak dominálnak. Ez a hatalmas madár akár nagy halakat, vadludakat is elejthet, de jelentős a dögfogyasztása is.
- A rétisas testmagassága 76-92 cm, szárnyainak fesztávolsága 193-244 cm. A hím 3100-5400 gramm, a tojó 3700-6900 gramm tömegű.
- A sas az erő, a küzdelem és a hatalom szimbolikus madara, a madarak királya. Az égi uralom, a Nap, a Napisten szimbóluma, diadal a sötétség felett. Szentséges, tiszta, erős és bátor. Zeusz szent madara, az uralkodói hatalom (és büntetés), a győzelem, az éleslátás, az igazságosság és a fenségesség jelképe.
- Az albánok nemes egyszerűséggel szkipetároknak nevezik magukat, ami sast jelent. Innen a jellemző elnevezés: Albánia a sasok földje. Ráadásul az ország területének nagyobb része hegyes-erdős, szép tavakkal, nagy kiterjedésű természetvédelmi területekkel.
- A gólya a hosszú élet szimbóluma, a népi hagyomány szerint ismeri az élet forrását, ahonnan a gyerekeket hozza. A földanya méhéből halássza ki őket. A születés és újjászületés jelképe, egyben az új élet, újrakezdés, tavasz tartozik hozzá. Fél lábon állva a meditáció szimbóluma. A japánok számára a remeteség, magány, boldog öregség jele. A görögöknél az élet, a fiú kegye, a kereszténységben a jámborság, kegyesség, tisztaság szimbóluma. A gonosz ellen harcol, így Krisztus jelképe is. Úgy tartják, hogy a gólya táplálja szüleit öregségükben. A keltáknál a túlvilág hírnöke.
- Magyarországon a tiszavirág 1993 óta védett, az élőhelyére és minden alakjára (lárva, szubimágó, imágó, kifejlett rovar, elpusztult kérésztetem) kiterjed a védelem. A Tiszavirág és a „tiszavirágzás” bekerült a hungarikumok közé, a Magyar Értéktár természeti környezet kategóriájának tételei közé választották. A tiszavirág európai és világszinten is jelentős természeti örökségünk, bioindikátorként jelzik az alföldi folyók vízminőségének változását, ökológiai viszonyainak minőségét.
- Magyarországon, mint minden hazai kételtű és hulló, a vízisikló is védett. Az emberek oktalan félelmükben gyakran végeznek vele, illetve a vizek szennyezése és a vizes élőhelyek pusztulása csökkenti a faj állományát. Természetes ellenségei is akadnak szép számmal: tojásait patkányok és kutyák, a kis siklókat halak és békák, a kifejlett egyedeket gázlómadarak, sünök fogyasztják előszeretettel.
- A daru a Hortobágyi Nemzeti Park címermadara. A magyar néphagyományban kiemelt jelentőséggel bír, krúgatása az ősz egyik elmaradhatatlan hangulati eleme. A darutollas kalap pedig egyfajta státuszszimbólum volt a magyar nép körében. Egykor Magyarországon is nagy számban költött, de az 1910-es évek óta erre nem volt példa. Több mint 100 év után 2015-ben először figyelték meg egy daru pár költését Magyarországon. Ősszel nagy tömegben vonul át hazánkon. A Hortobágy az európai daruállomány kiemelt fontosságú gyülekezőhelye.
- A hollók a legintelligensebb madárfajok, sőt a legértelmesebb állatfajok közé tartoznak. Jó képességekkel rendelkeznek a problémamegoldás terén éppúgy, mint a kognitív feladatok (például utánzás, intuíció) esetén. A természetben végzett megfigyelésekből már kitűnt, hogy a hollók bámulatra méltó eredményességgel képesek együttműködni például a ragadozók elkergetésében. A madarak azonban megtagadják a közös munkát azokkal, akik becsapták őket. Megfigyelték azt is, hogy

táplálékkereséshez olykor eszközt is használnak, és azt is, hogy az őket fenyegető emberek arcát több év után is felismerik.

- Néhány nappal azután hogy a szarvasbika levetette agancsát, a rózsatőn máris növekedésnek indul új koronája: a fejlődő agancsot véregekben gazdag bőr, úgynevezett háncs borítja, növekedése körülbelül 120 napig tart. Az agancs naponta 2,5 centimétert nő. Az első évben csak egy-egy szár fejlődik (nyársak), a következő évben azonban már a közbeeső fokozatokat (villásak) átugorva, akár hatos agancs is fejlődhet. Az öreg bikák fejdíszre akár huszonnégyes, kivételesen még ennél is többágú lehet. A bika agancsa a riválisok elleni fegyver a tehének birtoklásáért folytatott harcban. A közeledő trónkövetelő az agancsot látva meg tudja ítélni esélyeit, ezért nagyon eltérő erejű bikák csak ritkán keverednek harcba egymással. Az agancs ágai megakadályozzák, hogy az ellenfelek komoly sérüléseket okozzanak egymásnak, mivel összeakadva felfogják a másik csapásait.

Plakát

Kvíz

1. Milyen élőlény a tiszavirág?
  - a. rovar
  - b. madár
  - c. emlős
2. Mik a fő táplálékai a vidrának?
  - a. rovarok
  - b. növények
  - c. halak
3. Kik a szürkemarhák őrzői?
  - a. gulyások
  - b. pásztorok
  - c. kondások
4. Melyik tavunkat táplálja a Zala folyó?
  - a. Velencei-tó
  - b. Tisza-tó
  - c. Balaton
5. Mivel táplálkoznak legszívesebben a törpeharcsák?
  - a. halakkal
  - b. rovarokkal
  - c. ikrákkal
6. Miről híres Gemenc?
  - a. gólyákról
  - b. gímszarvasokról
  - c. balinokról
7. Milyen tevékenységhez használják a varsát?
  - a. vadászat
  - b. halászat
  - c. sportolás
8. Melyik nem költöző madár?
  - a. rétisas
  - b. füsti fecske
  - c. fehér gólya
9. Mikor hagyják el a rétisas-fiókák fészüküket?
  - a. 3 hónap után
  - b. 3 éves korukban
  - c. 3 hét után
10. Hogyan nevezzük a gímszarvasok párzási időszakát?
  - a. szarvasbőgés
  - b. szarvasbagzás
  - c. szarvasagancsozás

(Megoldókulcs: 1-a, 2-c, 3-a, 4-c, 5-c, 6-b, 7-b, 8-a, 9-a, 10-a)

Ötletek KönyvtárMozis foglalkozásokhoz

Gondolatok, tippek a beszélgetés elindításához a film megtekintése előtt

- Mit jelent a természetvédelem? Hogyan védhetjük a természetet és lakókörnyezetünket? Miért fontos vigyázni rá?
- Mit jelent a természetvédelmi terület kifejezés? Mit jelent a nemzeti park kifejezés? Soroljatok fel magyarországi nemzeti parkokat!
- Mik azok a védett állatok és növények? Ismertek-e ilyeneket?

Gondolatok, tippek a beszélgetés elindításához a film megtekintése után

- Melyik állat volt a legkedvesebb, legszimpatikusabb számodra? Miért?
- Melyik állatról nem hallottál eddig?
- Soroljunk fel a filmben látott állatok közül annyit, amennyit csak tudunk!

Játékötletek

Játékok, fejtörők

1. Közmondások, szólások állatokról

A közmondásokból válogassunk a résztvevők korosztályához igazodva! Vágjuk ki őket, daraboljuk szavakra/kifejezésekre, majd tegyük borítékba őket. A résztvevők csapatonként húznak 2-4 borítékot. A szavakat helyes sorrendbe téve megkapják a közmondást, majd megbeszéljük közösen a jelentését.

MAJD HA AZ EMBER KIVÁGJA AZ UTOLSÓ FÁT, MEGMÉRGEZI AZ UTOLSÓ FOLYÓ VIZÉT, KIFOGJA AZ UTOLSÓ HALAT IS, AKKOR RÁDÖBBEN, HOGY A PÉNZT NEM LEHET MEGENNI.

AZ ÚR MINDEN MADÁR SZÁMÁRA TEREMT FÉRGET, DE NEM TÁLALJA ŐKET EGYENESEN A FÉSZEKBE.

HIÁBA TÁPLÁLOD TEJJEL A KÍGYÓT, NEM KAPSZ NEKTÁRT, CSAK MÉRGE LESZ ERŐSEBB.

MÉG A TÍZEZER LÁB MAGAS GÁT IS ÖSSZEOMOLHAT EGY HANGYAFÚRÁSTÓL.

NEM A HATTYÚ DOLGA, HOGY A SASFIÓKOT ÉNEKELNI TANÍTSA.

A SAS NEM VADÁSZIK LEGYEKRE.

DOBBAL NEM LEHET VEREBET FOGNI.

SOKAT AKAR A SZARKA, DE NEM BÍRJA A FARKA.

HA SOK NYÚL UTÁN FUTSZ, EGYET SEM KAPSZ EL.

SOK LÚD DISZNÓT GYŐZ.

A HALAT HOROGGAL, AZ OSTOBÁT SZAVAKKAL FOGJÁK.
ALAMUSZI NYÚL NAGYOT UGRIK.
SÖTÉTBEN MINDEN TEHÉN FEKETE.
JOBBA MA EGY VERÉB, MINT HOLNAP EGY TÚZOK.
EGY RÓKÁRÓL NEM LEHET KÉT BŐRT LENYÚZNI.
HA LÓ NINCS, JÓ A SZAMÁR IS.
EGY FECSKE NEM CSINÁL NYARAT.
MADARAT TOLLÁRÓL, EMBERT BARÁTJÁRÓL.
RITKA, MINT A FEHÉR HOLLÓ.
HA MÁR LÚD, LEGYEN KÖVÉR!
ÉL, MINT HAL A VÍZBEN.

2. Találd ki!

Görbeszarvú nagy állat, reggel, este tejet ad. *(tehén)*

Zöld színű és fürgé vagyok, hogyha farkam elvesztem, nemsokára lesz egy újabb, mivel újra növesztem. *(gyík)*

Fűben csúszik, fűben mászik, vízben siklik, el nem ázik. *(kígyó)*

A füledbe zizegek, meg is csíplek, ha lehet. *(szúnyog)*

Lábon járó párna, a gúnár a párja. *(liba)*

Vízben élek, brekegek, ismertek-e, gyerekek? Szúnyoglábon élek, a gólyától félek. *(béka)*

Nincsen hangom, nem beszélek, tiszta vízben vígan élek. *(hal)*

Bak leszek, ha felnőtt leszek, vagy ha nem, hát suta; s borzasztóan okos leszek, nem ilyen kis buta. *(őzgida)*

Erdőben él, s vígan rőfög. Vele rőfög társa. Csíkosak a kicsinyei, agyara a nyárs. *(vaddisznó)*

Fehér, kecses madár vagyok. Én vagyok a király. Irigyel is szépségemért gólya meg a sirály. *(hattyú)*

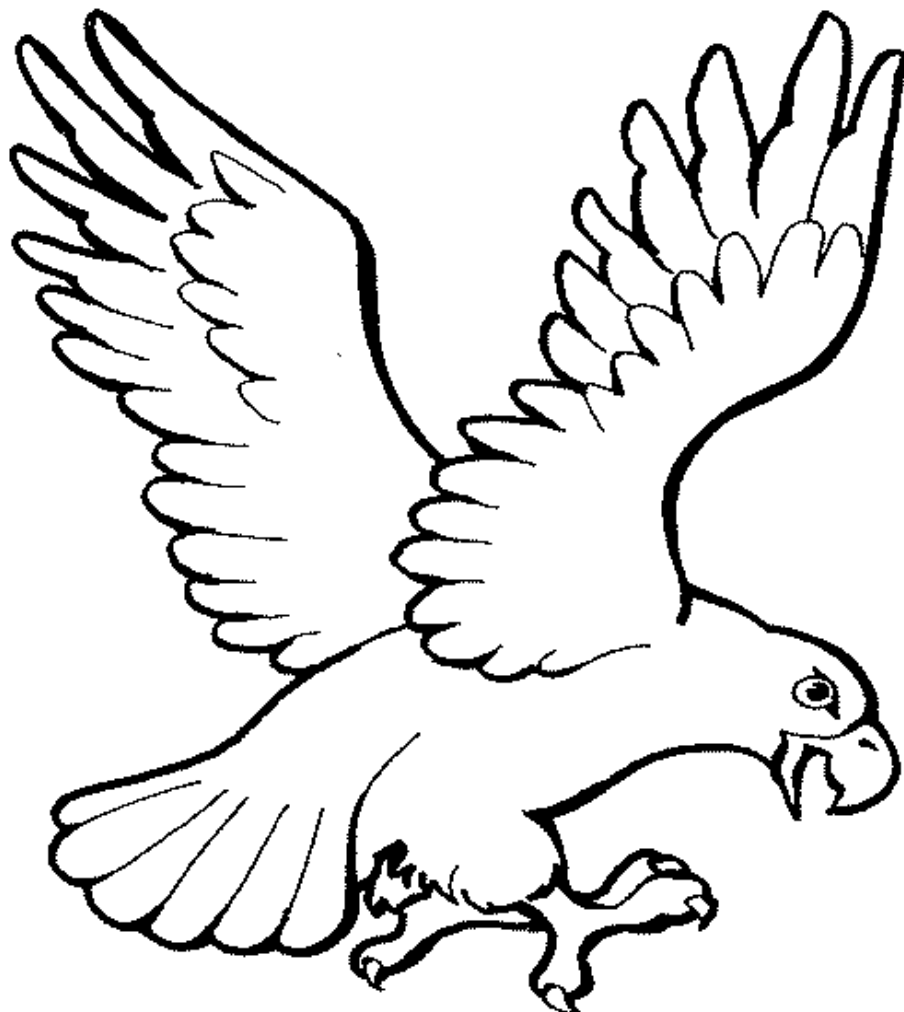
Hosszú csőrű, fehér madár, kéményeden kelepel. Néha meg a tóban lesi, jön-e már az eledel? *(gólya)*

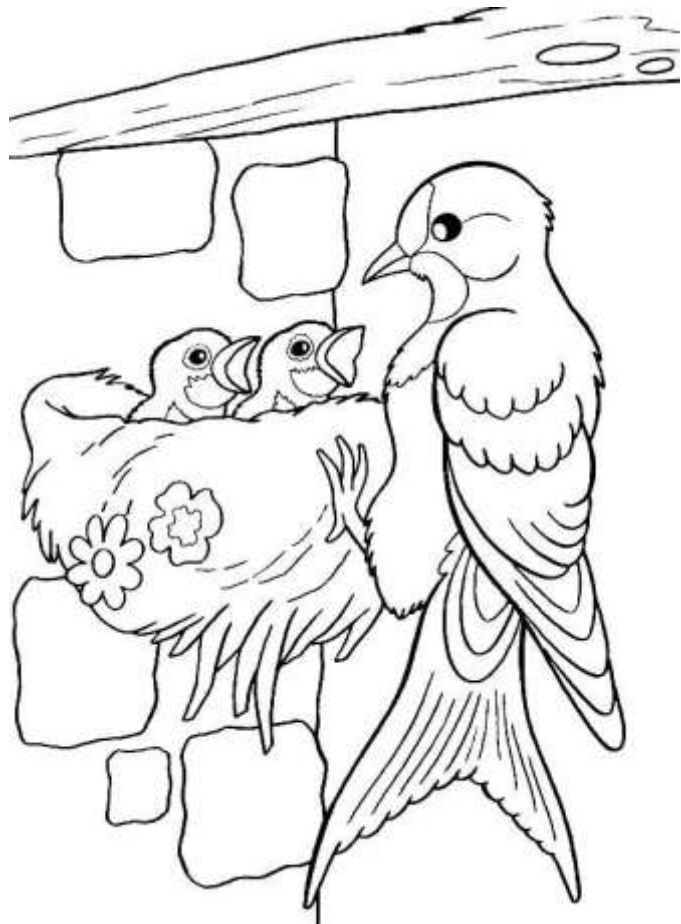
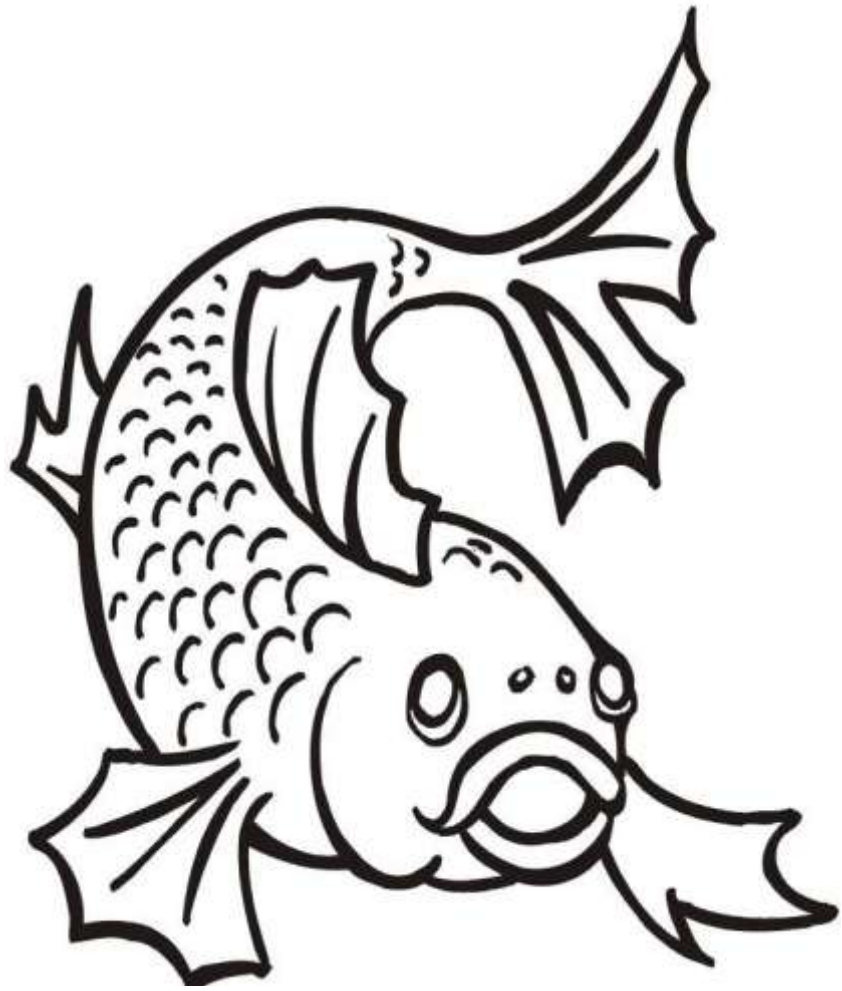
Mint egy mini helikopter, a magasban keringek. Onnét nézem, hogy a vízben úszkálnak-e heringek. *(szitakötő)*

Rágcsálom az erdő fáit, „agancsom” az ékem. Mivel védett bogár vagyok, kérlek, ne árts nékem! *(szarvasbogár)*

Villásfarkú madár vagyok, eresz alatt csivitelek. Afrikába szállok télen, túl hidegek itt a telek. *(fecske)*

3. Színező, kifestő

4. Puzzle

Nyomtassuk ki a képet vastag papírra, majd vágjuk apróbb darabokra. A korosztálytól függ, hogy milyen aprók legyenek a darabok. 4-6 példányban készítsük el, hogy csapatokban dolgoztassuk a gyerekeket. A puzzle kirakása után felolvashatjuk a rövid mesét.

La Fontaine: *A róka és a gólya*

Meghívta a gólyát a róka egyszer
ebédre,
s egy lapostányért tett, színig levessel,
elébe.

A gólya éhes volt, de hosszú csőre
miatt egy jóízű kertyot belőle
nem ehetett.

A róka nézte, falt és nevetett.

Aztán a gólya másnap visszahívta
a rókát.

Palackban gőzölt a sokféle ritka
finomság.

A róka éhes volt, de csak szagolta
az ételt: nem ért a palackba az orra.
Éhen maradt,
s a gólyáé lett a sok jó falat.

A lakoma végén, mikor fölálltak:
„Remélem -
szólt a gólya -, éppoly jónak találtad
ebédem,
mint én tegnap a tiédet, barátom;
konyhádon tanult főzni a szakácsom.”
A róka csak
nézett, s korgó gyomorral elszaladt.

5. Készítsünk halat papírból!

Kellékek:

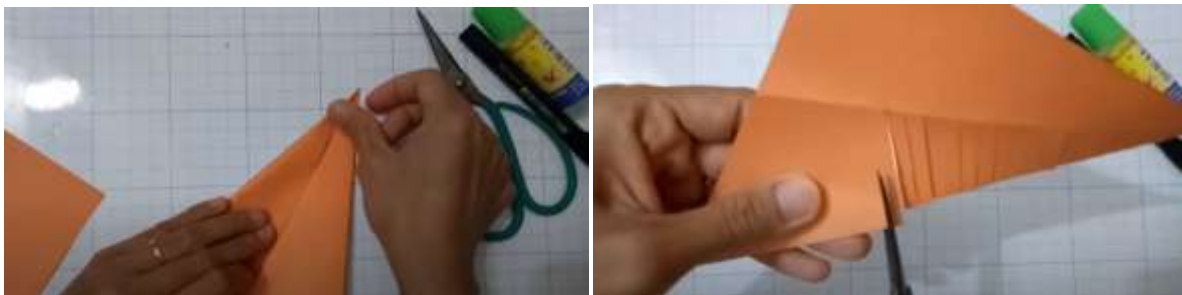
- színes papír
- olló
- ragasztóstift
- filctoll

Az elkészítés menetét az alábbi videón nézhetitek meg:

<https://www.youtube.com/watch?v=J8KTbMQzRLs>

Íme, néhány fázisfotó a készítésről!

1. A négyzet alakú színes papírt először félbehajtjuk, hogy háromszöget kapjunk. Kinyitjuk, majd a hajtás vonalához igazítva a két oldalát behajtjuk.
2. A képen látható módon bevagdossuk a hal testét.

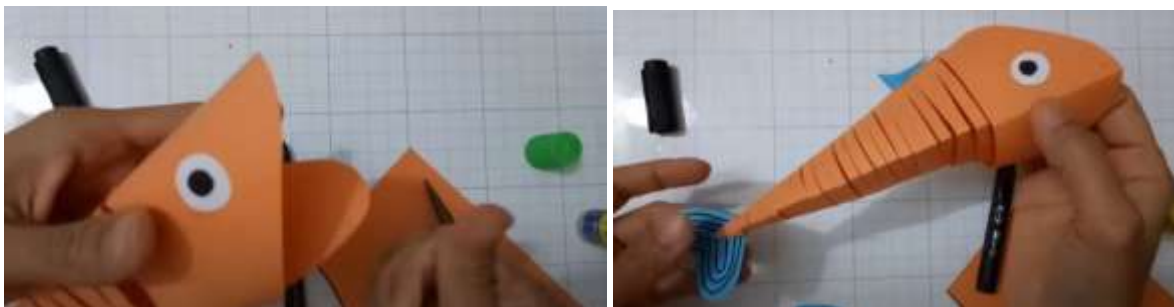

3. Fejét lekerekítjük és két kört vágunk ki fehér papírból szemnek.
4. Közepüket feketére színezzük filccel, majd ráragasztjuk a halacska fejére.

5. Kivágunk egy nyelv alakú formát, majd a hal testének alsó részére ragasztjuk.

6. Egy másik színű papírból kivágjuk az oldalsó- és farokszonyokat, ezt is felragasztjuk a hal testére.

6. Hogyan készítsünk fonalból madarat?

Előkészítés:

1. Vágj ki kartonpapírból egy 12x9 cm-es sablont.
2. Tekerj a sablon 12 cm-es oldalára sötétebb színű fonalat, amíg mindegyik felén kb. 1 cm vastag lesz. Vágd el a tekercset az egyik végén, és terítsd magad elé a fonalköteget. Ebből lesz a madár háta.
3. Most a 9 cm-es oldalra tekerj világos színű fonalat, majd vágd el és terítsd szét. Ebből lesz a madárka hasa.
4. A madárka szárnyához többféle színű fonalat is használhatsz. Ezeket is a 9 cm-es oldalra tekerd fel, majd vágd el és terítsd szét a köteget.
5. Mindegyik kötegből vegyél el egy-két szálat a kötözéshez.

A madár vázának kialakítása:

1. Fektesd magad elé a sötét színű, hosszabb fonalköteget (ami a madár háta lesz).
2. A madár hasaként szolgáló, világos köteget tedd erre merőlegesen.
3. Hajtsd félbe a sötét köteget, majd a világos fonalak fölött kösd össze szorosan az egyik félretett szállal. Fektesd oldalra a fonalak végét.
4. Most a világos szálakat is hajtsd félbe, és kösd össze úgy, hogy végül a csomó két szára derékszögben álljon.

A madár testének kialakítása:

1. Az előbb kialakított vázat fektesd magad elé úgy, hogy a csomó (a madár fejének) sötét része legyen alul.
2. A madár későbbi szárnyát alkotó, vegyes színű szálakat kösd össze a közepüknél, majd fektesd rá a madárka fejének belső részére.
3. Egy darab papírt (elegendő egy A4-es lap fele) gyűrj össze, majd tedd a gombócot a vegyes színű szálakra. Ez a papírgombóc tölti ki a madárka hasát.
4. A fonalakat hajtsd rá a papírgombócra, és fogd össze szorosan a „has” mögött. Ha szükséges, igazgasd el a szálakat, végül kösd össze szorosan a szálakat a madárka farkának tövénél.
5. Ha szükséges, vágd formára a szálak végét.

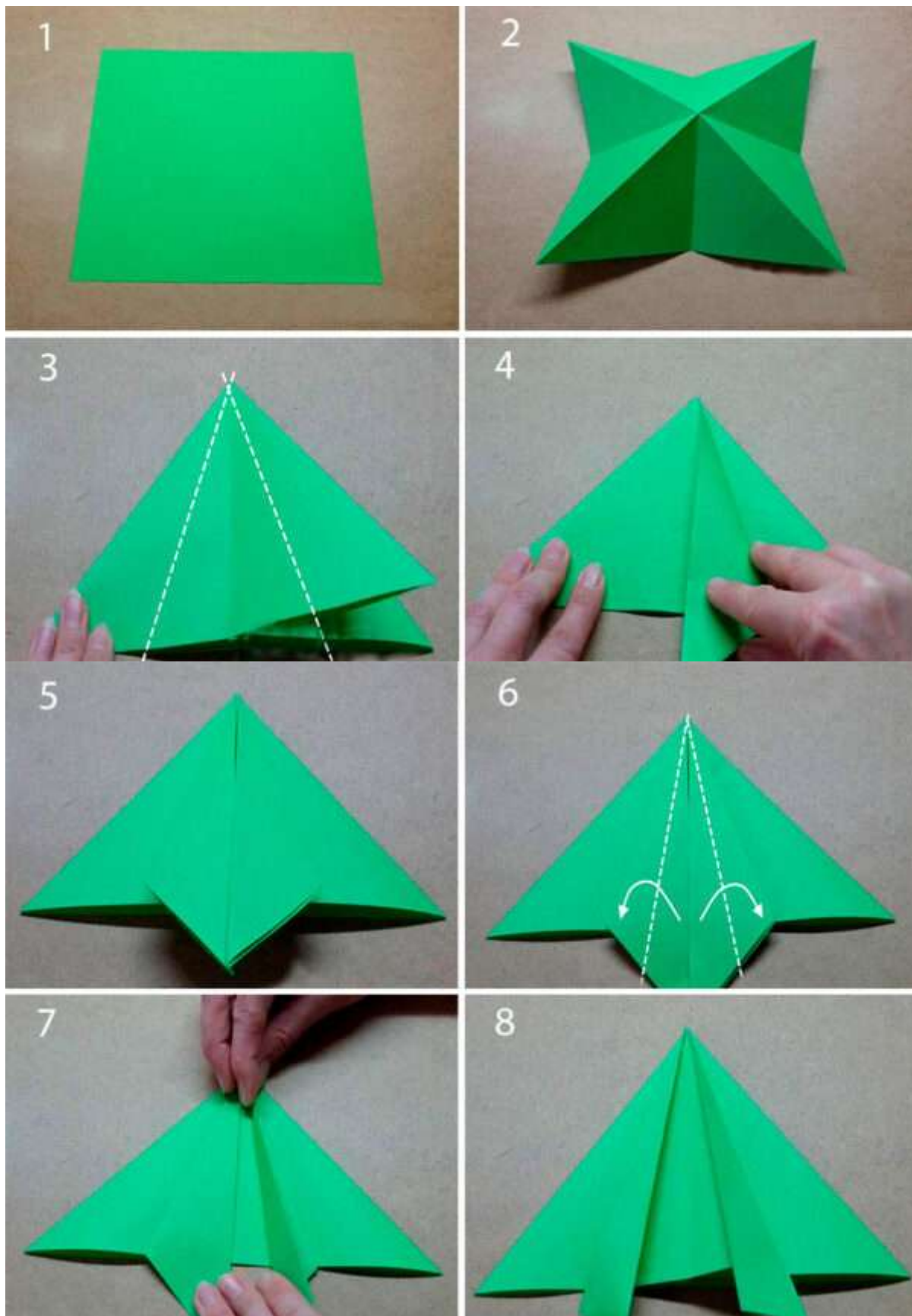
Végső simítások:

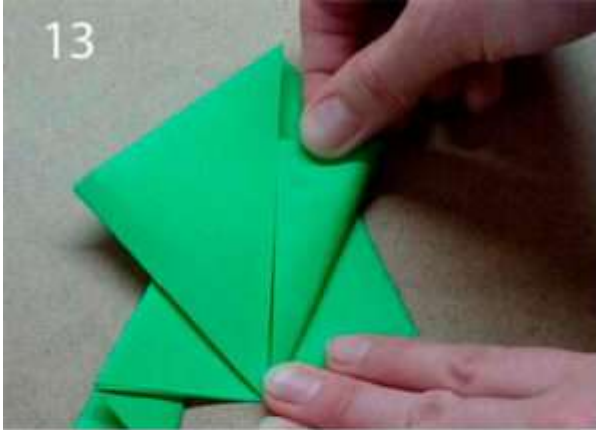
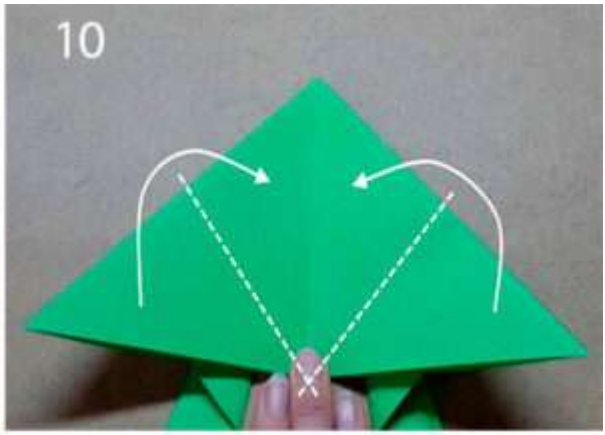
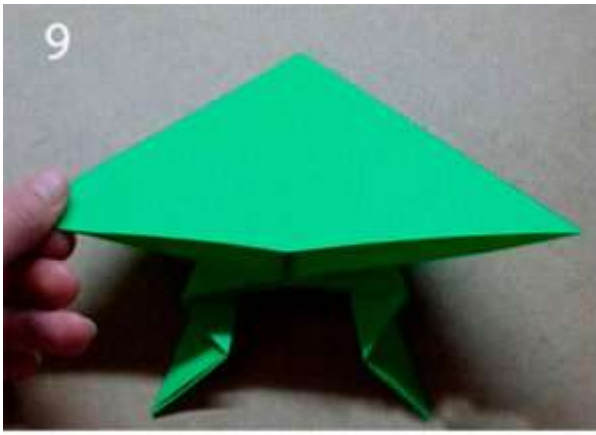
1. Készíts szemet a madárkának: Használhatsz apró gyöngyöt, hobbiboltban kapható műanyag szemeket, de akár két szem bors vagy egy fényes papírból kivágott kis kör is megteszi.
2. Csináld meg a csőrt is. Keményebb, színes papírdarabból vágj ki egy kis háromszöget, majd tekerd fel és ragaszd össze tölcészerűen, végül rögzítsd a madárka fején. Két, V alakban összeragasztott gyufaszálból is tudsz csőrt csinálni.
3. Ha szükséges, készíts lábakat a madárkának. Ehhez használhatsz vékony drótot vagy összeragasztott gyufaszálakat. Kész is a fonálmadárka!

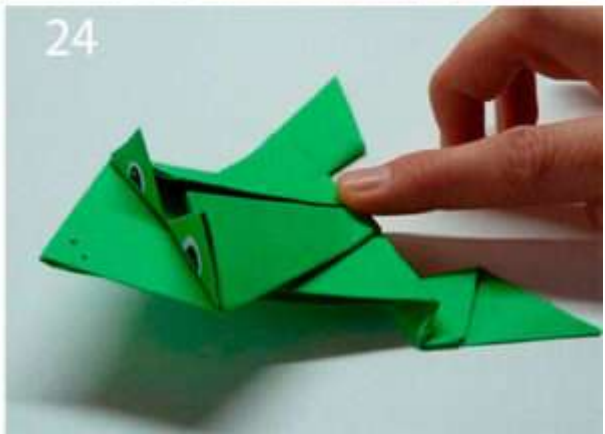
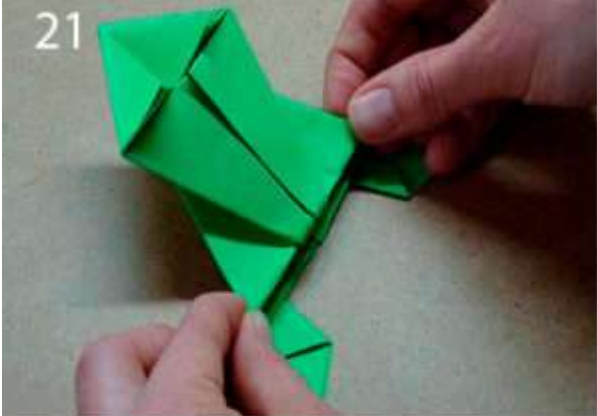
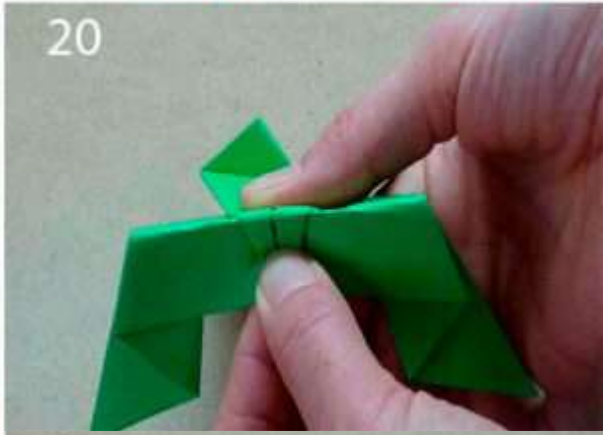
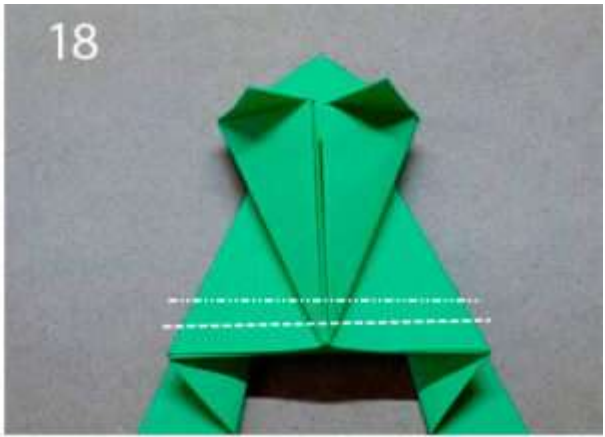
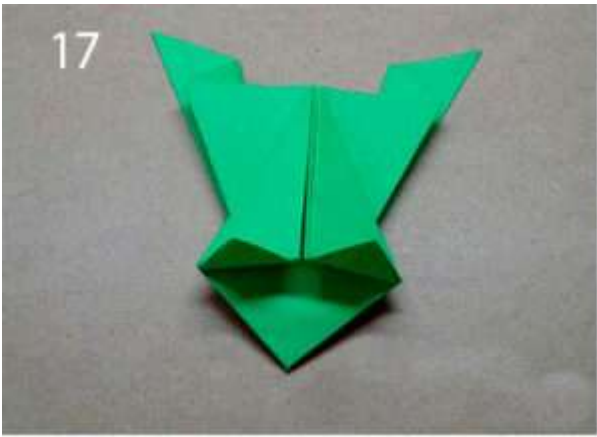

7. Hajtogassunk békát!

A béka készítéséhez szükség lesz egy négyzet formájú zöld színű lapra, egy kis fehér papírra és fekete filcre, amivel szemeket készítünk és rajzolunk. A képek alapján hajtogatunk, a szaggatott vonalak a hajlítás helyét jelölik.

Könyvek és egyéb dokumentumok

Fekete István: Lutra

Lutra, a magányos vidra hím a folyó partján él, egy vén nyárfa gyökerei alatt. A folyó ellátja élelemmel, békéjét semmi sem zavarja meg, bátorsága és gyorsasága megmenti az erdőben rá leselkedő veszélyektől. A legnagyobb veszedelem azonban az erdőn túlról érkezik, az emberek világából. Egy fiatal vadász ugyanis a fejébe veszi, hogy felkutatja a vidravárat, és megszerzi Lutra értékes prémjét.

(<https://mora.hu/konyv/lutra/>)

Fekete István: Kele

Megsebesül egy gólya, nem tarthat a többiekkel Afrikába. Hogyan veszi gondjába az ember, hogyan szokik össze a háziállatokkal, hogyan vészeli át a telet, milyen ösztönöket ráz fel benne a tavasz és a nyár - ezt mondja el vonzóan és költőien Fekete István, a természeti világ és falusi élet avatott ismerője. Nemcsak a házőrző kutya, a csacsi és a ló meg tehen tárgyalja meg életének apró-cseprő gondját és baját Kelével, a sérült szárnyú és következőképpen túlzottan érzékeny, gyanakvó, sértődékeny gólyával. Itt az ember is a természet egészének szerves részeként él falusi környezetében.

(<https://mora.hu>)

Fekete István: Tüskevár

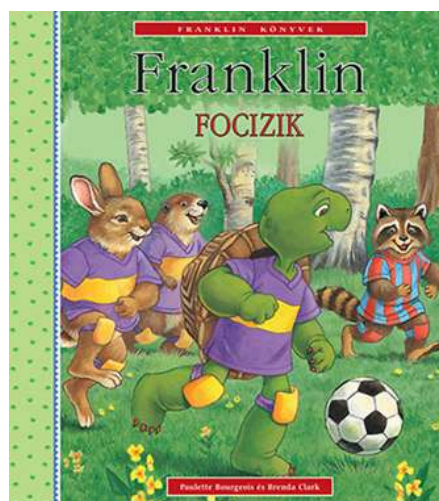
Egy vakáció története elevenedik meg a regény lapjain. Két pesti diák – Tutajos és Bütyök – a Kis-Balaton sás- és nádrengetegében tölti a szünidőt. Matula Gergelyt, az öreg pákászt bízzák meg a fiúk nevelésével. Gergő bácsi, aki úgy ismeri a nádak, sások, tocsogók és tavak vadregényes vidékét, mint a tenyerét, szárnya alá veszi a fiúkat, és kijáratja velük a természet és valóság nehéz, de sok örömet tartogató nyári iskoláját. Halászat, vadászat, egy kis híján tragikus kimenetelű nyári vihar, a török időkből származó Tüskevár felfedezése, egy lehetetlen bontakozó gyerekszerelmek – csak úgy rohannak a napok. Mire a vakáció véget ér, a két fiút szinte kicserélték, búcsújuk a berektől fájó, de nem végleges: a téli szünidőben visszajönnek.

(<https://moly.hu>)

Fekete István: Hú

A folyók fölött emelkedő magaspart barlangjaiban emberemlékezet óta baglyok élnek. Az egymást váltó nemzedékek mindig ide hordják zsákmányukat, itt költik ki és nevelik fel fiókáikat, engedelmessé a bagolyélet sok évezredes törvényeinek. De sorsuk összefonódott az e tájon élő emberek sorsával is; a tatárjárás, a török hódoltság, a szabadságharc néhány jelenete ott tükröződött nagyra nyitott, figyelő szemükben.

(<https://mora.hu>)

Brenda Clark – Paulette Bourgeois: Franklin focizik

A Franklin sorozat minden egyes kötete egy-egy tanulságos modern mesét tartalmaz.

Franklin, a kis teknős tud kettesével számolni és be tudja kötni a cipőfűzőjét, de még sok mindent kell megtanulnia, amíg nagy teknős lesz. Franklin mindig arról álmodik, hogy ő rúgja be a győztes gólt. De valljuk be, amíg a kisteknős a jégen verhetetlen, a focipályán többit ügyetlenkedik, mint ahányszor betalál a hálóba. Amikor megint elrontja a szépen felépített támadást, szégyenében a teknőjébe bújik, és nem is akar előjönni. A barátai azonban nem hagyják szomorkodni.

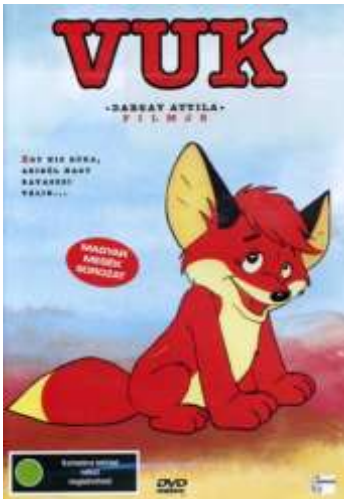
(<https://bookline.hu>)

Bambi – diafilm

Bambinak, mint minden fiatal őzgidának, sok mindent meg kell tanulnia: kik az erdő lakói, kik a barátaik, hogyan élnek az őzek, milyen veszély leselkedik rájuk az erdőben és persze az önállósodás nehézségeivel is szembe kell nézniük. Felcseperedve Bambi már saját útját járja, megküzd vetélytársaival és elnyeri Faline szerelmét.

(<https://diafilm.hu>)

Fekete István: Vuk (DVD)

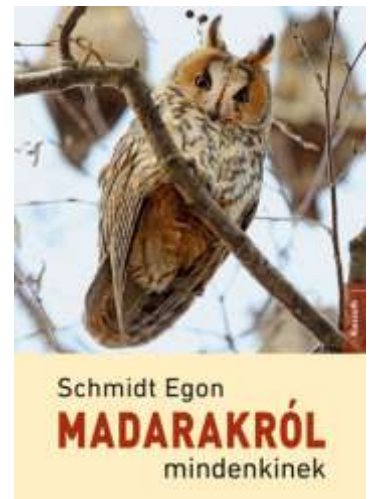
A rókasaládban „gyermekáldás” van. Mind életrevaló, de egy különösen csintalan. A szülők úgy vélik, nagyapjára ütött és ezért a Vuk nevet adják neki. Amikor árván marad, nagybátyja, a híres Karak veszi pártfogásába. Befogadja barlangjába és vadászni tanítja. Vuk ügyes tanítványnak bizonyul, és Karak legnagyobb örömeire ügyes, bátor rókává fejlődik. Okosságát bizonyítja akkor is, amikor a rókalányt kiszabadítja a vadász fogságából. Egy hajtóvadászat során Karak feláldozza életét a fiatalok megmentéséért. Vuk és a rókalány családot alapítanak, majd sok borsot törnek a vadász és kutyái orra alá.

(<https://bookline.hu>)

Egon Schmidt: Madarokról mindenkinek

A 2009-ben Kossuth-díjjal is kitüntetett szerzőnek mintegy 70 műve látott napvilágot, melyek az állatokról - elsősorban madarokról - szólnak, s tükrözik mély természetszeretetét, lelkes rajongását a madarak, s elhivatottságát a madárvédelem iránt. Az alkotó, gondolkodó s a természetet közelről ismerő szerző írásainak célja mindig „az ezerarcú, de sajnos ezer sebből is vérző” természet védelme, féltő szeretete. A Madarokról - mindenkinek könnyed stílusú, olvasmányos munka. A szerző bemutatja az egyre fogyatkozó számú fajokat, a puszta madarait, tájékoztat ad a madárvonulásról, a gyűrűzésről, valamint a természetvédelem madártani vonatkozásairól.

(<https://www.libri.hu>)

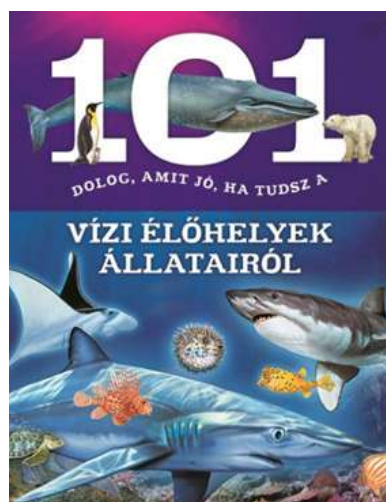
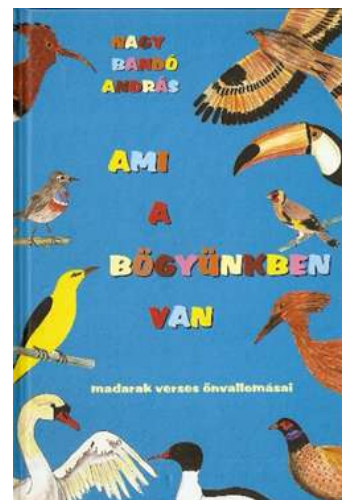
Heinrich Hoerschelmann: Madarak - Mi micsoda 52.

A felújított Madarak című Mi MICSODA kötet bemutatja, hogyan alkalmazkodnak a madarak környezetükhöz, amelyben élnek: hogyan repülnek, úsznak, futnak, ugrálnak, honnan veszik az energiájukat, mi segíti őket a tájékozódásban. Izgalmas nyomon követni életüket az évszakok változásával: hová és hogyan építik fészkeiket, hogyan költik ki tojásaikat, honnan tudják a költöző madarak, hogy merre kell repülniük?

(<https://moly.hu>)

Nagy Bandó András - Ami a bögyünkben van

Madarak verses önvallomásai. Akik az irodalmat és a madarakat is szeretik, ez a könyv remek választás. A szerző által rajzolt illusztrációk még érdekesebbé teszik a könyvet. Aranyos és frappáns rímeivel felejthetlenné teszik az olvasást. (<http://varosimadarak.blogspot.com>)

Niko Domínguez: 101 dolog, amit jó, ha tudsz a vízi élőhelyek állatairól

Merülj el velünk a vízi élőhelyek világában! Ismerd meg a víziállatokat, és tudd meg, mennyi élőlény élete függ a víztől. A 101 szócikkben olvashatsz mindenről, amit a vízi élőhelyekről tudni érdemes. (<https://www.libri.hu>)

Caz Buckingham-Andrea Pinnington: Ismerd meg a vízimadarak hangját!

A legszokatlanabb, legkísértetesebb madárhangok némelyike – a nagy póling sóvárgó kiáltásától a darvak krúgatásáig – vízimadaraktól származik. Tarts velünk és ismerd meg az érzékeny, eltűnőben lévő vízi élőhelyeket és csodálatos lakóik sokszínű világát! A gombok megnyomásával meghallgathatod a madárhangokat, ingyenesen letölthető applikációnk segítségével pedig akár élethű, 3D-s formában is a szobádba varázsolhatod kedvenc vízimadaraidat. Tapasztald meg a kiterjesztett valóság (AR) élményét! További információt a www.farkaskolyokkepzo.hu/app oldalon találsz.

(<https://www.lira.hu>)

Bagoly Ilona: Magyarország vadvilága

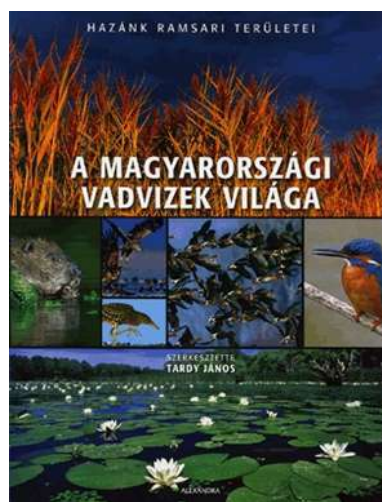
Hány fenyőtoboznyi magot eszik naponta a mókus? Miért változik kék színűvé a mocsári béka bőre? Könyvünk segítségével kis olvasóink végigbarangolhatják velünk hazánk különböző tájait, és ezekhez hasonló érdekes kérdésekre találhatják meg a választ. Magyarország vadvilága című ismeretterjesztő kötetünket 6 év felett ajánljuk.

(<https://www.tudorkashop.hu>)

Vida Péter: Magyarország természeti kincsei

Magyarország természeti kincsekben igen gazdag. A könyv e látványos és értékes kincsekből mutat be egy csokorra valót. A színes illusztrációk élvezetessé teszik a lapozgatást a kötetben.

(<https://www.lira.hu>)

A magyarországi vadvizek világa – szerk. Tardi János

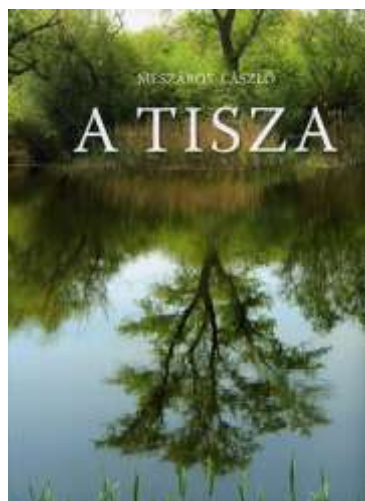
Reprezentatív és a világon is szinte egyedülálló enciklopédia, hazánk azon vizes élőhelyeivel, amelyeknek védelmére még jobban érdemes odafigyelnünk. A fotókkal illusztrált kötet Magyarország összes nemzeti parkján végigkalauzolja az olvasót, miközben megismerhetjük az egyes területek természeti viszonyait és értékeit.

(<https://alexandrakiado.hu>)

Balatoni természetkalauz – szerk. Vörös Lajos

A fényképekkel gazdagon illusztrált könyv célja, hogy bemutassa és láttassa a tó vízi élőlényegyütteseit, ökológiai helyzetüket és szerepüket. A fényképek mindegyike a Balatonon készült, a tavat, annak jellemző élőhelyeit és élőlényeit mutatja be. A kötet szerzői nem a különlegességeket, nem a természeti ritkaságokat fényképezték, hanem azokat az algákat, növényeket és állatokat, amelyekkel leggyakrabban találkozhat a tavat felkereső látogató, természetkedvelő turista, horgász és vitorlázó. A szerzők szándéka, hogy kedvet csináljanak az amatőr természetbúvároknak a Balaton élővilágának felfedezéséhez.

(<https://moly.hu>)

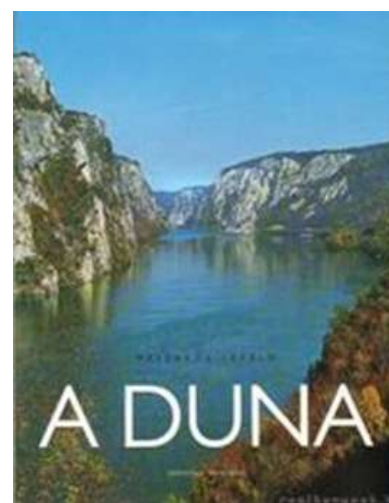

Mészáros László: A Tisza

Mészáros László az elmúlt évtizedet a Kárpát-medence legszebb vidékeinek felfedezésével és fotografálásával töltötte. A Dunáról szóló nagy sikerű könyve után úgy határozott, hogy a folyó kisebbik testvéréről, a Tiszáról is készít albumot. A Tiszát ritka tájképi szépsége, változatos növény- és állatvilága teszi hazánk egyik legkedvesebb folyójává. Ahhoz, hogy megismerjük, el kell mennünk a forrásvidékére, a Bereghátra, a Bodrogzugba, a Titeli-fennsíkra, és ha ezt a csodálatos felfedezőutat megtettük, csak akkor mondhatjuk el, hogy a mi folyónk. (<https://bookline.hu>)

Mészáros László: A Duna

A „mi” Dunánk, mondja a magyar. És mondja a német, az osztrák, a szlovák, a szerb, a bolgár és a román is. A mi Dunánk, mondjuk, de mindannyian másképpen gondolunk rá, mindannyiunknak más képet idéz. Németországnak csak egyik, bár tagadhatatlanul mitikus folyója, az osztrákok legendává növesztették, nekünk, magyaroknak a legnagyobb folyamunk, a bolgárok, a románok a hömpölygő, bölcs öreg folyóra gondolnak. A Duna című fotóalbum a folyás irányában haladva a forrástól a deltáig, a Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig kilenc fejezetre osztva mesél a víz körül állandóan változó tájról, emberről és történelemről. (<https://www.regikonyvek.hu>)

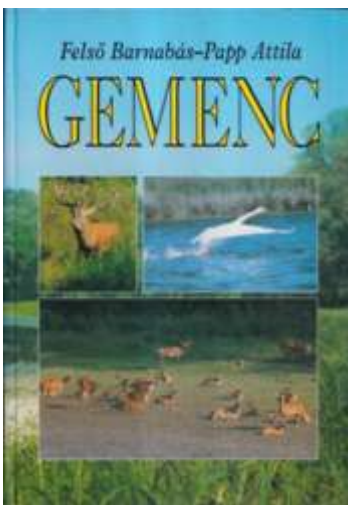

Kapocsy György - Korniss Péter: A magyar pusztá - Kiskunság – Hortobágy

A magyar pusztá nemcsak egyedülálló természeti ritkaságairól híres, hanem arról is, hogy megőrizte az évszázadok során kialakult pásztorhagyományokat, a szilaj állattartást és az ősi magyar háziállat-fajtákat. A magyar pusztá értékének elismerése, hogy az UNESCO Nemzetközi Világörökség Bizottsága a Világörökség részévé nyilvánította a Hortobágyi Nemzeti Parkot. A cím nemcsak kitüntetés, de egyben megtisztelő feladat is. Fokozott felelősséget követel tőlünk, akik birtokosai vagyunk - de valamennyi idelátogató turistától is, hogy maradéktalanul megőrizhessük a magyar pusztát a jövőnek.

(<https://www.libri.hu>)

Felső Barnabás · Papp Attila: Gemenc

Felső Barnabás kitűnő színes fotói és Papp Attila írásai a gemenci táj ritka természeti pillanatainak (szarvasbika hajnali ködben; vaddisznócsalád sárfürdő után; róka árvíz idején) megörökítése mellett a vidék flórájának és faunájának egyedülálló értékeit demonstrálják, azzal a céllal, hogy több csodáló és egyben aggodó figyelem forduljon Európa legnagyobb összefüggő ártéri erdeje felé. Az írások három nyelven - a magyar mellett angolul és németül is - olvashatók, miként a képalírások is.

(<https://bookline.hu>)

Felhasznált irodalom, forrásjegyzék

<https://port.hu/adatlap/film/tv/vad-magyarorszag-a-vizek-birodalma-vad-magyarorszag-a-vizek-birodalma/movie-118069>
https://hu.wikipedia.org/wiki/Vad_Magyarorsz%C3%A1g
[https://mediatanacs.blog.hu/2019/04/17/ritka mint a fehér szarvas evenkiaban interju torok zoltan ren dezovel](https://mediatanacs.blog.hu/2019/04/17/ritka_mint_a_feher_szarvas_evenkiaban_interju_torok_zoltan_ren_dezovel)
<https://168.hu/kultura/vad-magyarorszag-84109>
<https://www.turistamagazin.hu/hir/a-bolygonk-tul-szuk-hely-ennyi-embernek-interju-torok-zoltan-termeszetfilmmel>
<https://werkakademia.hu/hirek-esemenyek/pamacs-balazs-bela-dijas/>
<https://librarius.hu/2015/09/02/aki-utoljara-meseli-el-a-tortenetet-interju-hargittai-laszlo-pamaccsal/>
<https://filmarchiv.hu/hu/alapfilmek/film/lutra>
<https://termeszetvedelem.hu/talalati-oldal/?type=vedett-fajok&id=1981>
<https://www.erdekesvilag.hu/az-europai-vidra-a-ritkan-megfigyelhető-veszelyeztetett-faj/>
<https://www.turistamagazin.hu/hir/vidra-a-jatekos-csucsragadozo>
<https://www.mme.hu/magyarorszagmadarai/madaradatbazis-halalb>
<https://www.europamadarai.hu/reti-sas/>
<https://hu.wikipedia.org/wiki/Alb%C3%A1nia>
http://real.mtak.hu/93694/1/allatszimbolumtar_mtmt.pdf
<http://www.kagylokurt.hu/13523/kulturtortenet/muvelodestortenet/madarat-tollarol-a-madarak-szimbolikus-jelentese.html>
https://www.citatum.hu/gyujtemeny/allatos_kozmondasok/5
<https://szolasok.hu/tag/allatos-szolasok/>
<https://www.erdekesvilag.hu/ujobb-erdekessegre-derult-feny-a-hollok-kiveteles-intelligenciajarol/>
<https://hu.wikipedia.org/wiki/G%C3%ADmszarvas>
https://www.csaladinet.hu/hirek/gyereknevelés/jatekok_zenek_foglalkoztatok/28368/23_jatekos_talalos_kerdes_allatokrol
https://hu.wikipedia.org/wiki/Vad_Magyarorsz%C3%A1g#/media/F%C3%A1jl:Vad_Magyarorsz%C3%A1g_plak%C3%A1t.jpg
Rangáné Lovas Ágnes: Sok-sok új találós kérdés. – Budapest: Aranyhal Kiadó, 1999

Ötletek:

<https://hu.if-staeulalia.pt/collection-cliparts-eagle-drawing>
<http://www.supercoloring.com/hu/node/1978580>
http://halas-kifesto.kifesto1.hu/halas_kifesto_21_kifesto1_hu.php
<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/magyar-nyelv/nyelvtan-irodalom-1-osztaly/la-fontaine-a-roka-es-a-golya/la-fontaine-a-roka-es-a-golya-olvasas-szovegertes>
<https://www.youtube.com/watch?v=J8KTbMQzRLs>
https://www.hogyankell.hu/Fonalb%C3%B3l_madarat_k%C3%A9sz%C3%ADteni
<http://hobbibol.com/2020/04/papir-beka-keszitesel/>
www.farkaskolyokkepzo.hu/app

Képek:

<https://port.hu/adatlap/film/tv/vad-magyarorszag-a-vizek-birodalma-vad-magyarorszag-a-vizek-birodalma/movie-118069>
https://hu.wikipedia.org/wiki/Vad_Magyarorsz%C3%A1g#/media/F%C3%A1jl:Tisza_River_floods_in_July.jpg
[https://mediatanacs.blog.hu/2019/04/17/ritka mint a fehér szarvas evenkiaban interju torok zoltan ren dezovel](https://mediatanacs.blog.hu/2019/04/17/ritka_mint_a_feher_szarvas_evenkiaban_interju_torok_zoltan_ren_dezovel)
<https://www.turistamagazin.hu/hir/a-bolygonk-tul-szuk-hely-ennyi-embernek-interju-torok-zoltan-termeszetfilmmel>
<https://www.mafab.hu/people/jan-henriksson-466551.html>
<https://lumierefilmiskola.hu/kepzes/vagoasszisztens/>